

CU PRIVIRE LA UN NOU CRANIU DE TAURIN (BOS TAURUS) ACORNUT PROVENIND DIN TURBĂRIA DE LA LOZNA (JUDEȚUL BOTOȘANI)

S. HAIMOVICI, C. RUSU

Resturi osoase de taurine acornute (acest caracter poate fi evidențiat numai dacă este prezentată în material partea mai posterioară a plafonului craniului, care reprezintă tocmai zona unde în mod normal se dezvoltă coarnele) au fost găsite pe teritoriul Europei, în stațiunile arheologice, în diverse epoci pre și protoistorice, dar numărul lor este totuși extrem de redus. Se știe bine că și azi, în cadrul diverselor rase de cornute mari, apar foarte rar indivizi fără coarne, în limbaj popular aceste exemplare fiind denumite vite „ciute”. Fenomenul, foarte sporadic de altfel, este bine cunoscut de biologi, reprezentînd variații neereditare (modificații) netransmisibile la urmași.

Se cunosc însă actualmente rase de taurine acornute care au rezultat în urma unor mutații ereditare și care sînt crescute în unele zone ale Europei, întrucît din punct de vedere zootehnic sînt mai avantajoase decît vitele cornute. Asemenea rase de taurine acornute existau încă din antichitate, Herodot, Hippocrate și Strabon scriînd despre vitele fără coarne ale sciților, iar Claudius Aelianus semnalînd prezența lor în Moesia.

Studile asupra materialului paleofaunistic provenind din stațiuni scitice din Crimeea și de pe teritoriul de astăzi al Ungariei, au confirmat spusele scriitorilor antici referitoare la vitele crescute de această populație. Noi am găsit în stațiuni dacice din Moldova un număr relativ mare de crani aparținînd unor taurine acornute, considerînd astfel că și dacii aveau o asemenea rasă (poate aceea despre care scria C. Aelianus)¹. În așezarea de la Lozna-Hlibicioc am evidențiat cele mai multe și mai întregi crani aparținînd unor vite acornute și tot aici s-a găsit scheletul complet al unui exemplar de taurin fără coarne².

Craniul la care ne referim în această notă se găsește în colecția Muzeului de științele naturii din orașul Dorohoi și provine cu precizie din

1. Haimovici S., De l'existence d'un type de taurins (*Bos taurus*) acornu élevé par les thraco-daces sur le territoire de la Moldavie, *Dacia*, 28, 1984, p. 153—155. În această lucrare se găsesc toate detaliile despre vitele acornute actuale și subfosile.

2. Haimovici S., Șadurschi E., Studiul materialelor paleofaunistice de epocă dacică, descoperite în turbăria de la Lozna, *Hierasus*, anuar 1981, p. 91—97; Haimovici S., Beleniuc G., Un exemplar de *Bos taurus* acornut, găsit în turbăria de la Lozna în stratul de epocă dacică, *Hierasus*, anuar 1983, p. 205—209.

turbăria de la Lozna. Deși apartenența în timp nu este precizată îl considerăm, dat fiind datele cunoscute pînă acum, că el aparține vitelor dacilor din această zonă. Astfel numărul, și așa suficient, al exemplarelor acornute, se mai mărește cu unul arătînd îndubitabil, dat fiind multitudinea materiarului, că dacii aveau un tip rasial acornut de taurine și nu poate fi vorba doar de indivizi fără coarne ce apar sporadic și din cînd în cînd în populațiile de cornute.

Craniul apare de culoare brună închisă, ca și celelalte resturi osoase extrase din turbărie. Partea anterioară a sa este ruptă, nazalele lipsesc, iar în regiunea frontală posterioară se găsește o puterincă discontinuitate care se prelungește și pe occipital; este probabil că în această zonă osul a fost intenționat dislocat pentru a se ajunge la creier, care a fost scos pentru a fi folosit în scopuri alimentare. Orbitalele nu sînt prea proeminente, fosele temporale relativ largi, frontale apar în zona interorbitară ușor concave pe linia mediană, ele fiind probabil plane către partea posterioară a frunții. Aici (cu toată lipsa de substanță osoasă arătată mai sus) se constată că nu apar cepii coarnelor, observîndu-se astfel foarte net caracteristicile unui craniu acornut. Dat fiind faptul că sutura interfrontală este încă complet deschisă și că un M^2 in situ apare doar mijlociu erodat, credem că individul respectiv nu avea mai mult de 5—6 ani. O oarecare îngustime a craniului, cît și caractere de gracilitate par a pleda pentru un exemplar femel.

Iată și cele cîteva măsurători care au putut fi executat (în mm) :

Lungimea craniului neural (Ba.—Na.) = (215)

Lărgimea maximă a frunții (Ect.—Ect.) = 203

Lărgimea mastoidiană (Ot.—Ot.) = 198

Lărgimea obrazilor (la tuberculul maxilar) = 136

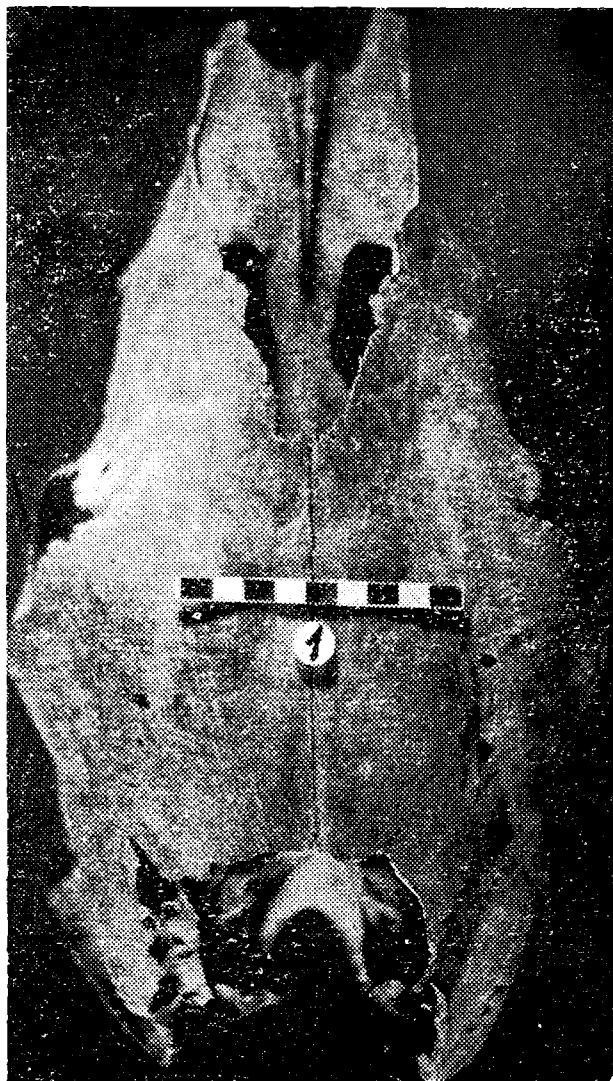
Lungimea dinților jugali = 114

Menționăm că datele metrice de mai sus sînt, în mare, asemănătoare cu cele găsite la alte două cranii acornute de la Lozna studiate de noi anterior, putîndu-se constata că vitele dacice din această stațiune erau de o talie pe care o putem considera în medie drept destul de mică³.

RÉSUMÉ

Les auteurs étudient un crâne fragmentaire de *Bos taurus* sans cornes, trouvé dans la tourbière de Lozna. Il appartient probablement à un type racial acornu élevé par les populations daces de la Moldavie.

3. Vezi lucrările de la nota 2.

1. Craniul de Bos taurus acornut văzut de sus.